

Megjegyzések Gera Pál „Levadászták a természetvédelmet” címen a Népszabadság Online-on 2011. november 3-án megjelent olvasói levelére

Vadbiológusként megszoktuk, hogy tudatlan, önjelölt próféták minősítik tudományunkat és intézményeinket. Nehéz a tájékozatlanságból fakadó, de az érzelmi demagógiával bőségesen bűvészkedő állítások ellen észérvekkel vitatkozni. Annak, hogy most mégis megkíséreljük egyik oka, hogy Gera Pál alattomos célzásai szakmánkat, intézményeinket és a benne dolgozókat is mélyen sértik. A másik okunk, hogy ez a „vélemény” a tények olyan mértékű torzításain alapul, amit csak a szerző zsigeri indulatával lehet magyarázni.

A két tudományos műhelyre tett célzások az együttműködés zátonyra futtatását, a tudomány és a hitelesség kizárását eredményezhetik. G.P. számára ismeretlen a szakmai műhelymunka vagy a szakmai vita, amikor és ahol a hittételeket meg kellene védenie, és a dogmáiról kiderülhet, hogy nincs alapjuk.

Tény, hogy Magyarországon a vadbiológia és a vadgazdálkodás területén, a Nyugat-magyarországi Egyetemen (Sopron) és a Szent István Egyetemen (Gödöllő) működik egy-egy nemzetközileg elismert, jelentős tudományos teljesítményekkel rendelkező szakmai műhely.

Közülük a **SZIE Vadvilág Megőrzési Intézete** 1987 óta foglalkozik a védett és vadászható emlős ragadozók helyzetével, állományuk fenntartható kezelésével. Ebben az úttörő munkában együttműködik a természetvédelem, a vadgazdálkodás és a tudomány különböző intézményeivel, szakembereivel. Az elmúlt negyedszázad során a feladatokat a természetvédelem és a vadgazdálkodás állami és civil szervezetei anyagilag is támogatták, de akkor is folytattuk őket, ha éppen elfogytak ezek a források. Munkánk eredménye, hogy 2000-ben mi nyertük el az első magyarországi LIFE Nature támogatást az EU-tól. Ennek keretében dolgoztuk ki visszatelepülő nagyragadozóink, a farkas és a hiúz védelmét megalapozó feladatokat. Az ennek keretében készült fajmegőrzési terveket azóta sem követte hasonló a többi értékes fajunkra, és az elkészült tervek végrehajtása is leállt. A VMI dolgozta ki a tervszerű vadgazdálkodás hazai rendszerét és az 1993 óta általunk működtetett Országos Vadgazdálkodási Adattár jelentős nemzetközi elismerést is kapott.

A **NymE Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézete** évtizedek óta foglalkozik olyan – a megállapodás tervezetben is érintett – témákkal, amelyek a természetvédelem és a vadgazdálkodás együttműködését feltételezik. Az Intézet Európában az elsők között, 1999-ben dolgozta ki a Magyar Vízivad Gazdálkodási Tervet. Alkalmazását az akkor külön minisztériumban munkálkodó természetvédelmi és vadgazdálkodási főhatóságok is támogatták. Az Intézet több mint negyed százada szervezi és dokumentálja a Magyar Vízivad Monitoringot. A LAJTA Project, majd az arra épülő Magyar Fogolyvédelmi Program volt az alapja a bölcs hasznosítás alapú, – Európában azóta már szelvében elterjedt – apróvad gazdálkodási rendszer hazai bevezetésének. Ugyancsak koordináltuk a „Tűzok fajvédelmi terv” létrejöttét, amely 2003-ban életbe is lépett. Tevékenységünk láthatóan nem a konzervatív megközelítésű védett-vadászható törésvonal mentén valósul meg, sokkal inkább öko-funkcionális értékrend mentén.

Intézeteink sohasem valamiféle megrendelői érdek kiszolgálói: szigorúan a tudomány szabályaihoz tartjuk magunkat és nem vagyunk tekintettel arra, hogy az eredmény éppen kinek „fáj”. Nem szorulunk rá a leosztott kegydíjakra és ránk nem a „balhéért” figyelnek.

A G.P. által tollhegyre tűzött szakmai anyag több állításával nem értünk egyet, amit szóvá is tettünk. Véleményünk elfogadását a szakmai vitában elhangzó érvektől várjuk, mert ezekben

a kérdésekben nem kinyilatkoztatni és vagdalkozni, hanem egyeztetni kell. Bízunk abban, hogy ezt valamennyi érintett így gondolja és egymás meggyőzésének és a konszenzus megtalálásának fő eszközei az adatok és a megbízható tudás marad. Az anyagot szakmai egyeztetésre kaptuk és ennek megfelelően kezeltük. Bizonyára hasznos lett volna, ha készítői minden egyes lapján feltüntetik, hogy „vitaanyag, amely jelen állapotában az érintettek konszenzusos álláspontját nem tükrözi”.

Határozott véleményünk ugyanakkor, hogy ideje lenne már túllépni azokon a szemléleti korlátokon, amelyek a nyílt és értelmes szakmai viták gátjai. Az egyik közülük az a göcsörtös hit és dogma, hogy a vadászható fajok nem „védettek”, azokat a vadászok kényük-kedvük szerint pusztíthatják. Ez nem igaz, mert a védelem eredménye szinte sosem a tiltásból, hanem a szabályozásból és a megalapozott beavatkozásokból ered. Valójában csak nagy kétségek mellett írjuk le a „védett” és a „vadászható” fogalmakat. Magyarországon egy torz kép következtében ezeket egymást kizáró fogalmaknak hiszi a közvélemény, így az ellenségkép kialakítására kiválóan alkalmasak. Ha viszont megnézzük a korszerű ismerteket, az EU jogszabályait, vagy néhány, a természeti értékek megőrzésében előtünk járó ország gyakorlatát, elbizonytalanodunk. Az EU Madárvédelmi Irányelve, amit hazánkban is teljes körűen alkalmazni kell, így kezdődik: *„Ez az irányelv a tagállamok Szerződésben érintett európai területén természetesen előforduló összes vadon élő madárfaj védelmére vonatkozik. Célja e fajok védelme, kezelése és ellenőrzése, továbbá szabályokat állapít meg hasznosításukkal kapcsolatban.”*

Vagyis **Európában minden madárfaj védett**. A vadászható fajok is védettek, mivel egyedeik elfogásának feltételeit a jogszabályok részletesen és szigorúan meghatározzák, azokat ellenőrzik és a vadgazdálkodás folyamatát részletesen szabályozzák. Számos esetben a vadászható fajok érdekében olyan kedvező élőhelyi beavatkozások is történnek, amelyek a természetvédelmi oltalom alatt álló fajoknak is kedveznek.

Véleményünk szerint a vadászati kérdésében azt célszerű mérlegelni, hogy az illető faj állományának helyzete lehetővé teszi-e, hogy hasznosítsák őket, illetve állományaik szabályozása más fajok vagy közösségek védelme érdekében szükséges-e. Az állományok kezelésének mindenkor az ökológiailag is értelmezhető kiegyensúlyozott szabályozás és a fenntarthatóság alapelveit kell követnie. Ennek az ésszerű alkalmazkodásnak **korlátja** az ú.n. „elővigyázatosági alapelv”, amely a környezet- és a természetvédelem kérdéseiben általánossá tette a „bűnösség vélelmét”. Azaz, amíg más területeken a jog az ártatlanság vélelméből indul ki és a bűnösséget kell bizonyítani, addig itt a változtatás, a beavatkozás, a cselekvés eleve bűnös és a kockázatokat kizárólag a tiltással, vagy a jelen állapot fenntartásával lehet megelőzni.

G.P. is ezt teszi: adatok, tények és érdemi információk nélkül nyilvánítja az egyeztetést is eleve rossz célok kiszolgálójává. Nincsenek ismeretei, érvei, ezeket hamis tények állításaival helyettesíti.

Az előbbi megállapítást szeretnénk néhány ténnyel alátámasztani. Az első, hogy a tervezett megállapodás nem született meg, az egyeztetés folytatódik. A második, hogy az anyag 52 madár és emlős fajt érint, amelyek közül – a munkaanyag szerint – 32-nek eleve nem változna a státusza. Összességében 13 faj védelmi helyzete javulhat és hét (7) csökkenhet. Mielőtt valaki ismét ürügyet találna a felháborodásra, ez csak egyetlenegy esetben jelentené védett faj vadászhatóvá tételét, ezzel szemben 5, eddig vadászható faj válna védetté. Mit mondjunk, hát jól le vadászták a természetvédelmet!

Az egyes fajok esetében a besorolást a megváltozott helyzete alapján időről időre felül lehet és felül is kell vizsgálni, az elmúlt évtizedekben erre több országban volt példa. Ez alapján a

fajok állományában, valamint a más fajokra és természetes vagy az ember által befolyásolt környezetükre gyakorolt hatásaik szerint besorolásukat is meg lehet/kell változtatni. Ezért van szükség monitorozó és értékelő rendszer kidolgozására, amely tehát a megfelelő adatok alapján a szakszerű, körültekintő döntéseket megalapozza.

El kellene fogadni, hogy a világ, különösen a természet nem fekete-fehér. A fajok „védett” és „vadászható” felosztása anakronisztikus és mérhetetlenül káros, mert megakadályozza a tényeken alapuló elemzést, döntéseket és munkát. Az idejétmúlt szemlélet alapja, hogy a veszélyeztetettség egy visszafordíthatatlan, végleges állapot. A „védettséget” be kell betonozni és a védelem feloldása sokkal bonyolultabb, mint a „védettség” nyilvánítás. A természet azonban folyamatosan változó, csak látszólag (pillanatnyilag) egyensúlyban lévő rendszer. A vadon élő állatvilág alkalmazkodó képessége példák sorát adja arra, hogy nem csak a vadászható fajok egy része, hanem korábban veszélyeztetett fajok helyzete is alapjaiban megváltozhat. Hogy mást ne említsünk, mint a két évtizede nálunk még „vörös könyves”, *kipusztult* aranysakál állományának rohamos terjeszkedését.

Dr. Csányi Sándor egyetemi tanár, **Dr. Szemethy László** egyetemi docens, **Dr. Heltai Miklós** egyetemi docens, Szent István Egyetem, Vadvilág Megőrzési Intézet, Gödöllő

Dr. Faragó Sándor egyetemi tanár, **Dr. Náhlik András** egyetemi tanár, Nyugat-magyarországi Egyetem, Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet, Sopron